

Marian Paździor

Kurs szkoleniowy dla wojewódzkich konserwatorów zabytków w Radziejowicach

Ochrona Zabytków 29/4 (115), 344-345

1976

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

„ROLA PLANOWANIA PRZESTRZENNEGO W REWALORYZACJI MIEJSKICH ZESPOŁÓW ZABYTKOWYCH” — KONFERENCJA W LUBLINIE

W dniach 10—11.XI.1975 r. odbyła się w Lublinie ogólnopolska konferencja poświęcona roli planowania przestrzennego w rewaloryzacji miejskich zespołów zabytkowych, zorganizowana przez Towarzystwo Urbanistów Polskich, Oddział w Lublinie.

W pierwszym dniu konferencji ogłoszono następujące referaty: Mieczysław Kurzątkowski: *Problemy ochrony historycznego środowiska kulturowego miast i miasteczek Lubelszczyzny*;

Jadwiga Jamiołkowska: *Problemy rewaloryzacji zespołów zabytkowych na przykładzie miejscowych planów szczegółowych zagospodarowania przestrzennego Starego Miasta w Lublinie i Kazimierza Dolnego*;

Jadwiga Teodorowicz-Czerepińska: *Wpływ ustaleń historyczno-badawczych na opracowania w zakresie planowania przestrzennego*;

Jerzy Srożyński: *Problemy ustaleń planów miejscowych w zakresie ochrony zabytków i ich realizacja*; Krzysztof Pawłowski: *Rewolaryzacja zespołów zabytkowych jako element planowania przestrzennego*; Jerzy Kosiński: *Problem ochrony dziedzictwa kultury w planowaniu przestrzennym*.

Na zakończenie pierwszego dnia obrad oraz w drugim dniu wygłoszono szereg komunikatów środowiskowych związanych ze szczególną problematyką wybranych zabytkowych zespołów miejskich i regionów krajobrazowych z terenu Polski.

Interesujące referaty, jak również komunikaty środowiskowe przedstawiające wiele aktualnych problemów związanych z ochroną i rewaloryzacją zabytkowych zespołów urbanistycznych wywołały ożywiającą dyskusję, w której brali udział

przedstawiciele środowisk naukowych oraz urbanisci z różnych regionów kraju. Niezwykle ważnym elementem konferencji było dostarczenie wszystkim uczestnikom *Wstępnych tez komisji organizacyjnej opracowanych na konferencje TUP*, pod kierunkiem prof. dra Wacława Ostrowskiego.

We wstępie tego dokumentu czytamy:

„Przywrócenie do życia najcenniejszych zespołów zabytkowych Warszawy, Gdańska, Poznania i Wrocławia, zaczęte w szczególnie trudnych latach powojennych, stanowi wielkie osiągnięcie Polski Ludowej w dziedzinie ratowania dziedzictwa kulturowego.

Niestety, przy odbudowie wielu innych historycznych ośrodków miejskich oraz przy rozbudowie miast o cennych zespołach zabytkowych, nie naruszonych przez działania wojenne, nie zawsze wykazywano należyłą troskę o ochronę dziedzictwa, co spowodowało duże straty kultury narodowej, tym bardziej bolesnie odczuwane, że społeczeństwo przywiązuje dziś coraz większą wagę do konieczności troski o dziedzictwo kulturowe w celu podniesienia jakości życia.

Powstrzymanie trwającego nadal procesu degradacji szeroko rozumianego środowiska kulturowego, a w tym miejskich ośrodków historycznych wymaga wskazania niezbędnych środków zaradczych. Pożądane jest utworzenie w TUP Sekcji Ochrony Środowiska Kulturowego, której celem byłoby m. in. dalsze rozważenie i pogłębienie w ścisłej współpracy z pozostałymi sekcjami Towarzystwa zagadnień będących tematem obrad obecnej konferencji oraz popularyzowanie wysuwanych postulatów wśród członków TUP i szerszych kręgów społecznych”.

Następnie w dokumencie omówiono problemy szczegółowe, a mianowicie: rolę i zakres dziedzictwa kulturowego (rozszerzenie zakresu ochrony, klasyfikacja, postawa wobec dziedzictwa kulturowego); rolę planowania przestrzennego (rola planów urbanistycznych, sporządzanie planów szczegółowych, adaptacja zespołów i budynków zabytkowych, wnioski konserwatorskie); aspekty architektoniczne (rewaloryzacja architektoniczna, nowa architektura w środowisku zabytkowym); problemy realizacji (przygotowanie projektów, przygotowanie wykonawców, zjednanie poparcia społeczeństwa, zwiększenie środków materialnych, rewizja podstaw prawnych, program działania).

Tezy te, uwzględniające wszystkie aspekty ochrony szeroko rozumianego środowiska kulturowego, zostały przez uczestników konferencji po pewnych poprawkach redakcyjnych przyjęte jako wnioski do dalszego działania, które propagować będzie Towarzystwo Urbanistów Polskich poprzez swoich członków. Znajdzie to praktyczny wyraz w powołaniu na najbliższym walnym zjeździe specjalnej Sekcji Ochrony Środowiska Kulturowego.

Ta cenna inicjatywa zasługuje na słowa dużego uznania oraz na szczególną uwagę i możliwie jak najdalej idącą współpracę i współdziałanie ze strony środowiska konserwatorskiego, a przede wszystkim władz konserwatorskich Ministerstwa Kultury i Sztuki. To samo odnosi się do działalności w tej dziedzinie TUP. Tym bardziej że realny i potrzebny program działania sformułowany został przez czynnik społeczny.

Henryk Kondziela

KURS SZKOLENIOWY DLA WOJEWÓDZKICH KONSERWATORÓW ZABYTKÓW W RADZIEJOWICACH

Na wniosek Generalnego Konserwatora Zabytków — Departament Kadr i Szkolenia Ministerstwa Kultury i Sztuki zorganizował w dniach 11—15.V.1976 r. szkolenie dla wojewódzkich konserwatorów zabytków. Zajęcia odbywały się w Domu Pracy Twórczej w Radziejowicach. Wykłady zainaugurował inż. P. Strumiłło, wicedyrektor Departamentu Kadr i Szkolenia MKiS. Dr B. Rymaszewski, Generalny Konserwator Zabytków, omówił węzłowe problemy z dziedziny ochrony zabytków. Przedstawił historię myśli konserwatorskiej oraz miej-

sce zabytków w dzisiejszym świecie, podkreślając, że należy konserwować zabytki, a nie restaurować. Klasyfikacja zabytków jest już zjawiskiem historycznym, a każdy obiekt wymagający ochrony konserwatorskiej należy wpisać do rejestru zabytków. Prelegent wskazał na konieczność wypracowania sobie wizji przyszłości, przyjmując aktywną i kompleksową postawę wobec zagadnień ochrony, wspominał o szerokim zainteresowaniu społeczeństwa i prasy tą tematyką, podkreślił, że po raz pierwszy znalazły się zagadnienia konserwator-

ska-urbanistyczne w exposé premiera Piotra Jaroszewicza. Winno to być dla służby konserwatorskiej zachętą do wzmoczonego działania. Generalny Konserwator Zabytków zaapelował do wojewódzkich konserwatorów zabytków o nawiązanie bliskich kontaktów z urzędami gminnymi i naczelnikami gmin.

Prof. dr W. Kalinowski, dyrektor Ośrodka Dokumentacji Zabytków, przedstawił zagadnienia konieczności ochrony zabytków techniki oraz szczegółowo omówił problemy związane z ewidencją i rejestrem zabytków, sugerując potrzebę uspra-

wnienia obiegu dokumentacji konserwatorskiej poprzez terenowe Biura Dokumentacji Zabytków, ze szczególnym podkreśleniem ujednolicenia informacji o obiektach zabytkowych w kraju.

Doc. dr hab. K. Pawłowski, z-ca Generalnego Konserwatora Zabytków, przedstawił aktualne problemy planowania przestrzennego w aspekcie konserwatorskim. Prelegent dokonał krótkiego podsumowania Międzynarodowego Roku Ochrony Zabytków — 1975, następnie przedstawił realne poczynania w celu zacieśnienia współpracy służby konserwatorskiej z urbanistami. W łonie Towarzystwa Urbanistów Polskich powstaje Sekcja Ochrony Dziedzictwa Kulturowego. Jest to zachęta do wstępowania służby konserwatorskiej w szeregi TUP. Mówca podzielił się ze słuchaczami swymi uwagami dotyczącymi planów zagospodarowania przestrzennego województw, które zostały przedstawione na konferencji w Poznaniu. Stwierdził, że w minimalnym stopniu uwzględniono w nich ochronę zabytków. Z niewielu planów tylko plan zagospodarowania przestrzennego województwa toruńskiego wprowadza określenia stref rewaloryzacji, sanacji oraz nowych form inwestycji: województwo poznańskie wprowadziło Szlak Piastowski, inne szlaki turystyczne oraz sieć nowych karczem i zajazdów.

W planowaniu przestrzennym wojewódzki konserwator zabytków powinien określić: jakie ośrodki historyczne miejskie wymagają rewaloryzacji lub kompleksowej sanacji, jakie ośrodki historyczne o wysokich walorach krajobrazowych wymagają ograniczenia nowych inwestycji, jakie wsie o zachowanym układzie zabytkowym przeznaczają do potencjalnego zagospodarowania turystycznego oraz które obiekty wymagają zmiany użytkownika, a które mogą przejść nowe funkcje.

Radziejowice, fragment sali w trakcie kursu szkoleniowego (fot. W. Jankowski)

Dr H. Pieńkowska wygłosiła ilustrowaną planszami prelekcję na temat nowych metod programowania ochrony zabytków na przykładzie d. województwa krakowskiego, a dr hab. inż. arch. J. Bogdanowski omówił szeroko metodę „Jednostka krajobrazu — wnętrza zabytkowe” w konserwacji zabytków.

Mgr inż. arch. J. Cydzik, z-ca Generalnego Konserwatora Zabytków, dokonał oceny stanu organizacyjnego służby konserwatorskiej po reformie administracyjnej kraju. Prelegent podał słuchaczom wiele praktycznych wskazówek dotyczących przygotowania dokumentacji i realizacji konserwatorskich prac budowlano-montażowych. Mgr inż. arch. J. Stępkowski, z-ca dyrektora Zarządu PP PKZ ds. architektury, przedstawił problemy współpracy PP Pracowni Konserwacji Zabytków ze służbą konserwatorską.

W czwartym dniu wykładów dr J. Fajkowski, wiceminister kultury i sztuki, wygłosił prelekcję na temat upowszechnienia kultury oraz uczestnictwa w kulturze. Zadania wojewódzkich konserwatorów zabytków w dziedzinie muzealnictwa oraz zagadnienia ochrony budownictwa lu-

dowego z uwzględnieniem rozwoju muzeów skansenowskich były tematem wystąpienia mgra St. Brzostowskiego, z-cy Generalnego Konserwatora Zabytków. Zagadnienia związane z badaniami archeologicznymi oraz problemami ochrony zabytków archeologicznych przedstawił doc. dr hab. K. Dąbrowski, dyrektor Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie. Niezwykle potrzebną prelekcję na temat niektórych metod zarządzania w systemie administracji państwowej wygłosiła mgr J. Kisielnicka z Ministerstwa Kultury i Sztuki, zaś sprawy związane z ewidencją i ochroną zabytkowych parków omówiła dr E. Baniukiewicz, naczelnik wydziału w Zarządzie Muzeów i Ochrony Zabytków. Problemy współdziałania prokuratury oraz ścigania w zakresie ochrony dóbr kultury przedstawiła wojewódzkim konserwatorom mgr M. Tuszyńska, prokurator w Prokuraturze Generalnej.

Kurs szkoleniowy zorganizowany w Radziejowicach dla służby konserwatorskiej spełnił ważne zadania przede wszystkim w zakresie instruktażu dla konserwatorów nowo utworzonych województw. Uczestnicy otrzymali wiele powielonych materiałów oraz praktycznych wskazówek, a w toku ożywionej dyskusji dokonano wymiany poglądów i doświadczeń. Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków był reprezentowany przez specjalistów w zakresie architektury i urbanistyki, zagospodarowania zabytków, zagadnień naukowo-badawczych, szkolenia kadr, ochrony zabytkowych cmentarzy i konserwacji zabytków ruchomych i archeologicznych. W sprawach ewidencji i dokumentacji zabytków udzielali wskazań i wyjaśnień odpowiedzialni pracownicy merytoryczni Ośrodka Dokumentacji Zabytków.

Marian Paździor

OGÓLNOPOLSKIE SYMPOZJUM SKANSENOWSKIE W SANOKU

W dniu 29.V.1976 r. odbyło się Ogólnopolskie Sympozjum Skansenowskie zorganizowane przez Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku i I Zespół Przemysłu Zjednoczonych Zespołów Gospodarczych w Warszawie. Obrady odbywały się w budynku zabytkowego zajazdu, przeniesionego na teren sanockiego parku etnograficznego. Na jednodniowy program obrad złożyło się osiem referatów, dyskusja oraz otwarcie wystawy pt. *Problemy konserwacji drewna w obiektach zabytkowych*.

Wygłoszono następujące referaty: Stanisław Brzostowski: *Kierunki programowe w dziedzinie ochrony zabytków budownictwa drewnianego*;

Michał Czajnik: *Współpraca I Zespołu Przemysłu ZZG z Parkami Etnograficznymi w zakresie ochrony zabytków w latach 1973—1975*; Roman Reinfuss: *Kompozycja skansenu*;

Jerzy Ważny: *Korozje biologiczne drewna i innych materiałów w obiektach skansenowskich*;

Kazimierz Uszyński: *Skansen Mazowiecko-Podlaski w Ciechanowcu*;

Zygmunt Lewczuk: *Z doświadczeń techniczno-konserwatorskich Parku Etnograficznego w Nowym Sączu*;

Wojciech Kurpiak: *Rozłożenie żywic w masach trocinowo-żywiczych podczas wysychania*;

Jerzy Czajkowski: *Drugi rozwój Parku Etnograficznego MBL w Sanoku*.

Mgr St. Brzostowski, wicedyrektor Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków, omówił w referacie problemy związane z wielorakimi funkcjami, które powinny pełnić muzea skansenowskie. Są to m. in. funkcje oświatowe i wychowawcze. W muzeach tych powinna być eksponowana tematyka walk chłopskich o wyzwolenie społeczne i ekonomiczne. Dr inż. M. Czajnik, Główny Specjalista ZZG, mówiąc o aktualnej sytuacji w dziedzinie współpracy I Zespołu Przemysłu ZZG z parkami etnograficznymi, wymienił czternaście muzeów pozostających pod techniczno-konserwatorską opieką Zespołu. W najbliższym czasie Zespół podejmie również współpracę z Muzeum Tatrzańskim w